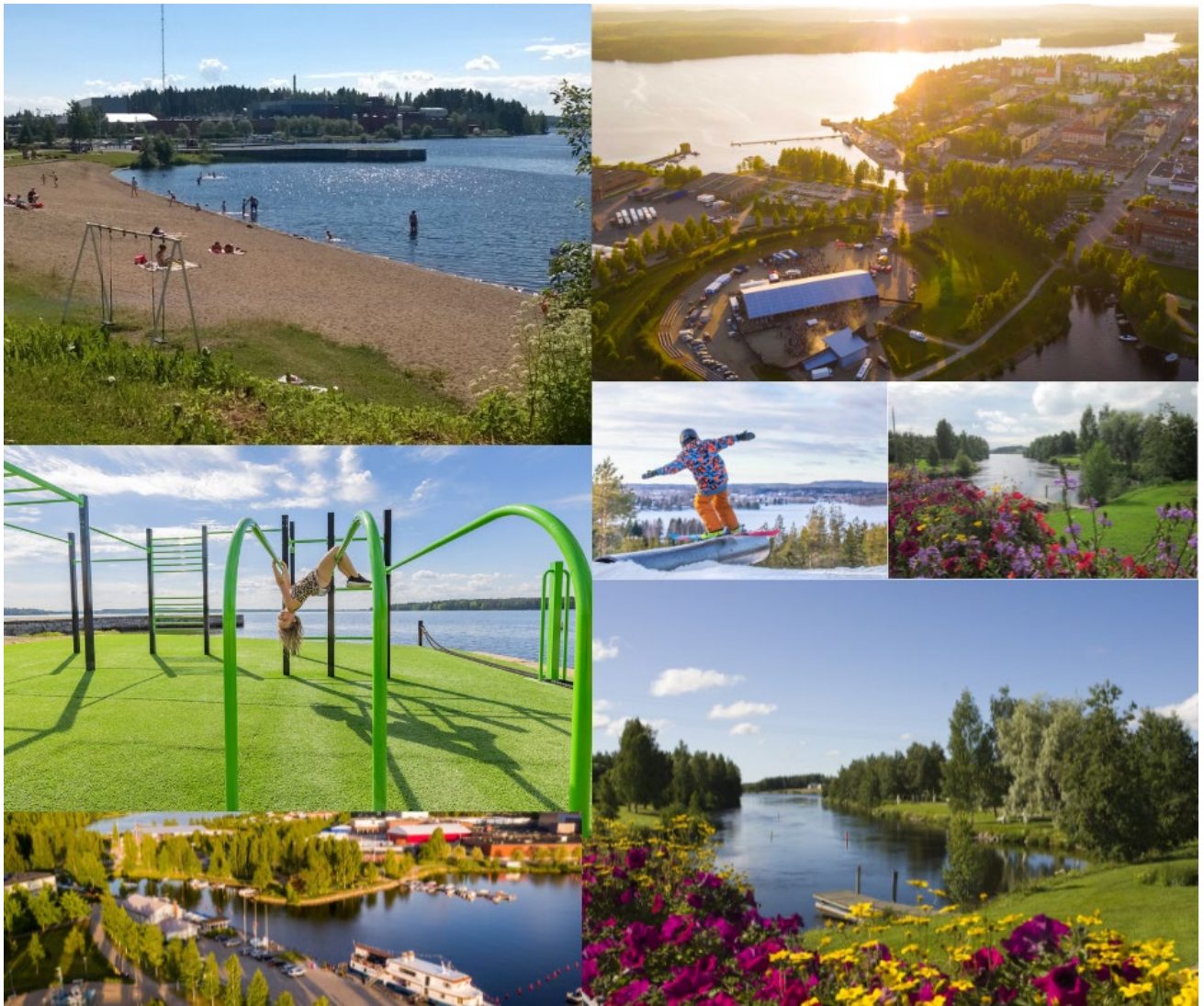

Arviointikertomus 2024

Sisällys

Puheenjohtajan katsaus.....	4
1 Tarkastuslautakunta	5
1.1 Tehtävät ja kokoonpano	5
1.1.1 Toiminta ja arviointisuunnitelma	6
1.1.2 Arvioinnin lähtökohdat ja arviointiprosessi.....	6
1.2 Yhteenvedo kokouksista	7
1.2.1 Sidonnaisuusilmoitusten tarkastaminen.....	7
1.2.2 Keskeisimpien sääntöjen päivitykset ja tilintarkastajan huomiot	8
1.3 Ulkoisen ja sisäisen valvonnan järjestäminen.....	9
1.3.1 Ulkoinen valvonta ja tilintarkastus	9
1.3.2 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	10
1.3.3 Riskien arviointi.....	11
1.3.4 Sisäinen tarkastus.....	12
1.4 Talousarvion tavoitteiden asettaminen ja sitovuus.....	12
1.5 Edellisen vuoden arviointikertomuksen ja tilintarkastuskertomuksen käsittely, arviointikertomuksen lausunnot ja toimenpiteet	13
2 Strategiset ja toiminnalliset tavoitteet.....	13
2.1 Kaupunginhallitus.....	15
2.1.1 Strategiset tavoitteet	15
2.1.2 Riskit.....	17
2.1.3 Lomituspalvelut -vastuualue	18
2.1.4 Maaseutuhallinnon yhteislautakunta	19
2.2 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	20
2.2.1 Strategiset tavoitteet	20
2.2.2 Riskit.....	21
2.3 Tekninen lautakunta.....	22
2.3.1 Strategiset tavoitteet	22
2.3.2 Riskit.....	22
2.4 Ylä-Savon jätehuoltolautakunta	23
2.4.1 Strategiset tavoitteet	23

2.5	Ylä-Savon ympäristölautakunta.....	24
2.5.1	Strategiset tavoitteet	24
2.5.2	Riskit.....	24
2.6	Henkilöstö	25
3	Kaupunkikonserni	26
3.1	Konsernirakenne	26
3.2	Investoinnit ja lainakantakehitys	27
3.3	Konsernitavoitteiden toteutuminen	27
3.4	Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	28
3.5	Liikelaitokset	28
4	Kaupungin talous	29
4.1	Taloudelliset tavoitteet.....	29
4.2	Kokonaistalous.....	29
4.2.1	Toimintatuotot.....	29
4.2.2	Toimintakulut.....	30
4.2.3	Verotulot ja valtionosuudet	30
4.2.4	Rahoitustuotot ja -kulut	31
4.2.5	Vuosikate, poistot ja satunnaiset erät.....	31
4.2.6	Lainakanta (kaupunki + vesiliikelaitos).....	32
4.2.7	Investoinnit.....	33
4.2.8	Muut vastuut.....	33
4.3	Tarkastuslautakunnan huomioita kaupungin taloudesta.....	33
5	Yhteenveto tilinpäätöksestä	34
6	Allekirjoitukset	35

Puheenjohtajan katsaus

Tilinpäätöksen mukaan talous on hyvällä mallilla myös vuoden 2024 osalta. Ylijäämää on edelleen.

Monia hankkeita ja investointeja on saatettu hyvään päätökseen. Kuluja kaupungin kukkaraan on kuitenkin vielä tulossa, jotka saattavat lisätä kuntalaisten velkataakkaa. Tulevia vuosia ajatellen harkintaa tarvitaan mitkä menoerät ovat prioriteetin mukaan ne tärkeimmät. Kuntalaisten ja Iisalmen kaupungin kilpailukyvyyn ja elinvoimaisuuden kannalta ehdottoman tärkeät hankkeet on kuitenkin toteutettava. Velkataakka kaupungilla on kohtuullisella tasolla vielä tänä vuonna, koska puskurissa on varaa. Suhteellisen pienenä kuntana olemme vielä hyvissä asemissa valtakunnallisesti. Valtion apujen supistuminen kyllä rajoittaa kehittymistämme valtakunnan kärkikuntien joukkoon, ellei Iisalmeen tule veronmaksukykyistä väestöä lähivuosina sankoin joukoin. Verotulot ovat supistuneet. Syntyvyyden supistuminen ei ole hyvä ennuste kuntamme elinvoimaisuudelle. Väestö Iisalmissa on ikääntynyt, vaikkakin vakavarainen eläke-läisväestö tuo oman panoksensa kaupungin elinvoimaisuuteen. Kuitenkin kaiken kaikkiaan emme saa vaipua epätoivoon, sillä niin kauan kun on elämää, on toivoa. Elinvoimainen, Ihana Iisalmi olemme me, jotka täällä olemme ja vaikutamme omalla panoksellamme.

Uudella valtuustolla tulee olemaan hyviä haasteita, jotta Iisalmen kaupunki pysyy edelleen positiivisen kehittyvänä pienkuntana Suomen kartalla.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajana saan antaa kiitokset Iisalmen kaupungin viranhaltijoille ja kaikille talouden hyvään hoitoon osallistuneille tahoille. Tästä on hyvä ponnistaa eteenpäin, kovasti muuttuvassa maailmantilanteessa ja kehityskulussa, koskien koko Euroopan ja maailman tilanteita. Tarkastuslautakunta teki arviointikertomuksen parissa tomerasti ja tarkasti työtä. Kiitokset meillekin osalliselle.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Juhani Väänänen, KD Iisalmi.

1 Tarkastuslautakunta

1.1 Tehtävät ja kokoonpano

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Lautakunnan on arvioitava, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumisesta.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta on muodostettu Iisalmen kaupungin hallintosäännön 15 §:n mukaisesti ja lautakunnan toiminta on kuvattu hallintosäännön luvussa 11. Kaupunginvaltuusto valitsi 16.8.2021 § 72 tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet valtuustokaudelle 2021–2025. Valtuusto käsitteli jäsenmuutoksia kokouksissaan 26.9.2022 § 65 sekä 23.1.2023 § 8.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuonna 2024:

Varsinaiset jäsenet

Juhani Väänänen, puheenjohtaja
Tuomo Eronen, varapuheenjohtaja
Milja Mehtonen
Marjatta Ryhänen
Ensio Tikkanen
Seppo Halonen
Anu Roivainen

Varajäsenet

Rebekka Ylitalo
Jarmo Mäkäraainen
Ari Auvinen
Satu Virkkunen
Heikki Rönkkö
Jimi Riihola
Asta Ryhänen

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut puheenjohtaja Juhani Väänänen. Lautakunnan sihteerinä toimi hallintosihteeri Marika Heinonen ja 1.3.2024 alkaen hallintosihteeri Mirva Elo-Tammelander.

Hallintolain kohdissa 27 §, 28 §, ja 29 § määritellään keskeiset perusteet esteellisyyden arvioinnissa. Henkilöt itse arvioivat omaa esteellisyyttään ja mahdolliset jäävydet kirjataan asianmukaisesti päätöksiin.

1.1.1 Toiminta ja arviointisuunnitelma

Tarkastuslautakunta on laatinut valtuustokaudelle 2021–2025 arviointisuunnitelman, joka muodostaa perustan toiminnalle ja ohjaa vuosittaista työohjelman laadintaa. Arviointisuunnitelmaa on päivitetty 28.10.2022 § 57. Valtuustokaudelle suunniteltuja tarkastuskohteita täsmennetään vuosittaiseen työohjelmaan, jolloin valittujen kohteiden toimintaan perehdytään tarkemmin.

Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut kaupungin ja konsernin viran- ja toimenhaltijoita. Toimielinten päätöksenteon seuraaminen on ollut oleellinen osa työskentelyä. Lautakunta on työskennellyt yhteistyössä tilintarkastajan kanssa.

1.1.2 Arvioinnin lähtökohdat ja arviointiprosessi

Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu kaupunginhallituksen toimintakertomuksessa ja tilinpäätöksessä esittämiin tietoihin sekä tarkastuslautakunnan kokousten yhteydessä saamiin tietoihin ja havaintoihin. Toimielinten pöytäkirjat, toimialojen raportit, tilintarkastajan raportit ja selvitykset sekä sisäisen tarkastajan raportit ovat myös olleet tarkastuslautakunnan käytävissä.

1.2 Yhteenveto kokouksista

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuonna 2024 yhteensä 11 kertaa. Lautakunta on kuullut kokousten yhteydessä työohjelmansa mukaisesti eri toimialojen ja konserniyhteisöjen edustajia sekä käsitellyt tilintarkastajan ja sisäisen tarkastajan raportit.

Viran-/toimenhaltijat ovat käyneet tarkastuslautakunnan kokouksissa kuultavana toimialojensa/vastuualueidensa ajankohtaisista asioista seuraavasti:

Toimialajohtaja Kirsi-Tiina Ikonen 16.2.2024, 12.12.2024

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Juho Pulkka 16.2.2024

Kirjasto- ja kulttuuripalvelupäällikkö Sanna Marin 11.3.2024

Teknisen ja ympäristötoimialan toimialajohtaja Kari Nissinen 11.3.2024, 3.5.2024

LVI-insinööri Sami Antikainen 11.3.2024

Talousjohtaja Eeva Suomalainen 11.3.2024, 29.5.2024, 30.8.2024, 21.10.2024

Kaupunginjohtaja Jarmo Ronkainen 11.3.2024

Henkilöstöpäällikkö Eija Lyyra 15.4.2024

Rehtori Auli Halonen 3.5.2024

Hallintojohtaja Niina Puumalainen 29.5.2024

Maaseutujohtaja Eero Pulkkinen 19.9.2024

Sisäinen tarkastaja johdon sihteerin Kaisa Kajanus 19.9.2024

Sisäinen tarkastaja henkilöstöasiantuntija Niina Nuutinen 19.9.2024

Vs. jätehuoltopäällikkö Daniela Aivanen 21.10.2024

Elinkeinojohtaja Terho Savolainen 12.12.2024

Lisäksi tilintarkastaja Katri Hokkanen 15.4.2024, 29.5.2024, 30.8.2024, 12.12.2024

1.2.1 Sidonnaisuusilmoitusten tarkastaminen

Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä mainittujen sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista, käsittelee ilmoitukset ja saattaa ne valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta. Tarkastuslautakunta on sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjä.

Sidonnaisuusrekisteri julkaistiin loppuvuoteen 2024 asti yleisessä tietoverkossa osoitteessa <https://julkaisu.iisalmi.fi/>. Tiedot sinne poimittiin luottamushenkilörekisteristä. Uusi sidonnaisuuspalvelu.fi -ilmoituskanava oli otettu käyttöön jo loka-marraskuussa 2023. Syksyllä 2024 kaikkia ilmoitusvelvollisia kehoitettiin tarkastamaan ja täydentämään uuteen palveluun siirretyt sidonnaisuustiedot. Alkuvuodesta 2025 luottamushenkilörekisterin sidonnaisuustiedoista luovuttiin ja sidonnaisuusilmoitukset julkaistiin osoitteessa <https://app.sidonnaisuuspalvelu.fi/public?id=64885008-87cb-444b-9b29-4e63ff65cc96>.

Tarkastuslautakunta käsitteli sidonnaisuusilmoituksia 21.10.2024 ja saattoi ne kaupunginvaltuustolle tiedoksi 11.11.2024. Lautakunta käsitteli uusia ja päivitettyjä sidonnaisuusilmoituksia myös 12.12.2024. Sidonnaisuusilmoitusten päivitys puuttuu yhdeksältä luottamustoimien haltijalta.

1.2.2 Keskeisimpien sääntöjen päivitykset ja tilintarkastajan huomiot

Kaupungin toimintakertomuksessa antaman selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä keskeiset kohdat sekä tilintarkastajan huomioita sääntöjen ja ohjeiden kattavuudesta ja ajantasaisuudesta sekä sääntöjen noudattamisesta ovat seuraavat.

- Iisalmen kaupungin hyvän hallinto- ja johtamistavan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje uudistettiin vuonna 2022 (kaupunginvaltuusto 13.6.2022 § 48). Hyvän hallinto- ja johtamistavan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen tarkoituksena on varmistaa ja edistää hyvää hallintoa ja johtamista sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytännön toteutusta Iisalmen kaupunkikonsernissa.

- Kaupunginvaltuusto käsitteli 10.6.2024 § 45 hallintosäännön muutokset, jotka tulivat voimaan alkaen 1.8.2024. Toisen kerran hallintosääntö oli käsittelyssä valtuustossa 2.12.2024 § 86 ja päivitetty hallintosääntö tuli voimaan 1.1.2025 alkaen.
- Iisalmen kaupungin talousohje on käsitelty hallituksessa 19.12.2022. Ohje on tullut voimaan 1.1.2023.
- Konserniohjeen mukaan hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiössä on toimiva johtamisjärjestelmä ja säännöllinen raportointi, joka on oikeassa suhteessa liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 18.3.2024 § 8 Iisalmen kaupungin päivitetyn konserniohjeen, joka tuli voimaan 1.4.2024 alkaen.
- Talousarviossa on esitetty Iisalmen Vesi -liikelaitoksen talousarvio ja keskeisimpien tytäryhtiöiden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet.
- Kaupunginhallitus on käsitellyt kokouksissaan Iisalmi-konsernin ajankohtaiset ja omistajaohjausta edellyttävät asiat ja antanut niistä tarvittaessa omistajaohjauslausunnot.

1.3 Ulkoisen ja sisäisen valvonnan järjestäminen

Kunnan toiminnan ja talouden valvontajärjestelmä muodostuu ulkoisesta ja sisäisestä valvonnasta. Ulkoinen valvonta jakaantuu tarkastuslautakunnan arviointiin ja lakisääteiseen tilintarkastukseen. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, jonka apuna johto voi käyttää sisäistä tarkastusta. Iisalmen kaupungin hallintosäännön 27 luvussa säädetään ulkoisesta ja sisäisestä valvonnasta.

1.3.1 Ulkoinen valvonta ja tilintarkastus

Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti. Ulkoinen valvonta on järjestetty toimivasta johdosta riippumattomaksi.

Lakisääteisten tehtävien lisäksi tarkastuslautakunta

1. seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä seuraa tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tekee esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi.

2. huolehtii, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.
3. tekee aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta.

Kaupungin tilintarkastajana toimi KPMG Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT Katri Hokkanen. Tilintarkastaja on osallistunut tarkastuslautakunnan kokouksiin ja raportoinut havainnoistaan tarkastuslautakunnalle. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.11.2023 § 87 KPMG Oy Ab:n tarjouksen Iisalmen kaupungin tilintarkastuspalveluista ja valitsi KPMG Oy Ab:n lakisääteiseksi tilintarkastusyhteisöksi vuosille 2024–2025. Hankintaan sisältyvistä optioiden käyttämisistä, vuosille 2026–2027 ja 2028–2029, päätetään erikseen.

1.3.2 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti sisäinen valvonta on johtamisen apuväline. Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä. Tilintarkastaja antaa tarkastuskertomuksessa lausunnon sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta.

Sisäinen valvonta on keskeinen osa talouden ja toiminnan johtamista ja sillä tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla johto pyrkii varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden sekä tavoitteiden saavuttamisen. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja normaalia kaupungin toiminnan suunnittelua, seurantaa ja päätöksentekoa. Riskienhallinta tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida ja hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia.

Toimialojen ja liikelaitoksen on laadittava vuosittain oma sisäisen valvonnan suunnitelma. Toimialat raportoivat suunnitelman toteuttamisesta osavuosikatsauksen sekä tilinpäätöksen yhteydessä ajalta 1.1.–30.6. elo-syyskuussa ja 1.7.–31.12. tammi-helmikuussa.

Vuonna 2024 sisäisen valvonnan valvontakohteita ovat olleet muun muassa henkilöstöasioihin liittyvät prosessit kuten sairauspoissaolot, kehityskeskustelut, varhaisen tuen keskustelut,

työsopimukset, koulutusten hallinta ja tehtäväkuvat sekä talous- ja tietohallintoon liittyvät prosessit kuten käteiskassat, avustukset ja tietojärjestelmien käyttöoikeudet sekä hallintoon liittyvät prosessit kuten henkilötietojen julkisuus ja tiedonhallintaan liittyvät asiat.

1.3.3 Riskien arviointi

Riskienhallintasuunnitelman toteutuminen koko kaupungin tasolla raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä. Riskillä tarkoitetaan epävarmuuden vaikutusta Iisalmen kaupunkikonsernin tavoitteisiin.

Iisalmen kaupunkikonsernin riskit jaotellaan neljään riskialueeseen, jotka ovat strategiset, taloudelliset, toiminnalliset sekä vahinkoriskit.

- Strategiset riskit ovat riskejä, jotka liittyvät Iisalmen kaupungin pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkoisiin epävarmuustekijöihin.
- Taloudelliset riskit liittyvät markkinahintojen muutoksiin, rahoitusvarojen riittävyyteen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä sekä vastapuolien kykyyn täyttää taloudelliset velvoitteensa.
- Toiminnallisilla riskeillä tarkoitetaan kaupungin päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä.
- Vahinkoriskit ovat Iisalmen kaupunkikonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Globaalit kriisit aiheuttavat Iisalmen kaupungille strategisia, taloudellisia, toiminnallisia sekä vahinkoriskejä, jotka on huomioitu kaupungin omassa riskiarviossa. Tarkastuslautakunta toteaa, että sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on toteutettu ohjeistuksen mukaisesti.
Positiivinen huomio	Iisalmen kaupunki on reagoinut toimintaympäristön muutoksiin ja kaupungin varautuminen on hyvällä tasolla.
Kehityskohde	Kouluttautumista tulee lisätä, jotta tietoturvariskien havainnointi ja niiden estäminen mahdollistuu.

1.3.4 Sisäinen tarkastus

Sisäiseen valvontaan kuuluu sisäinen tarkastus, jonka tehtävänä on varmentaa sisäisen valvonnan toimivuus. Sisäinen tarkastus tuottaa riippumatonta ja objektiivista arviointi-, varmistus- ja konsultointitoimintaa. Sisäinen tarkastus tukee toiminnan taloudellisuutta ja tuloksellisuutta sekä johtamis- ja hallintojärjestelmän kehittämistä. Sisäisen tarkastuksen toteuttamisesta vastaa kaupunginhallitus. Sisäinen tarkastus laatii tarkastuskohteista tarkastusraportin, joka annetaan tiedoksi kaupunginhallitukselle, tilintarkastajalle ja tarkastuslautakunnalle. Sisäisen tarkastuksen tulee viivytyksettä raportoida kaupunginjohtajalle havaitsemistaan merkittävistä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan puutteista sekä väärinkäytöksistä. Vuonna 2024 sisäisen tarkastuksen kohteena ovat olleet tietoturvaan ja -suojaan sekä varautumiseen liittyvät prosessit ja käytännöt.

1.4 Talousarvion tavoitteiden asettaminen ja sitovuus

Kaupungin toiminnalle ja taloudelle asetettavista keskeisistä tavoitteista päättää kuntalain 110 §:n mukaan kaupunginvaltuusto. Vuosittain talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset tehtävien hoitamiseen turvataan. Toimielimillä ja tilivelvollisilla viranhaltijoilla on velvollisuus toimia tavoitteiden toteuttamiseksi, sekä selvittää valtuustolle perustelut, mikäli asetetuista tavoitteista on poikettu.

Vuoden 2024 talousarviossa kaupungin strategiset tavoitteet ja mittarit, toteuttamisohjelmat sekä painopisteet on esitetty hyvin ja niiden toteumat on raportoitu tilinpäätöksessä.

1.5 Edellisen vuoden arviointikertomuksen ja tilintarkastuskertomuksen käsittely, arviointikertomuksen lausunnot ja toimenpiteet

Vuoden 2023 arviointikertomus ja tilintarkastuskertomus käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 10.6.2024 § 35 ja 36. Valtuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi. Tilinpäätös hyväksyttiin ja vastuuvapaus myönnettiin hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille sekä tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille.

Vuoden 2023 arviointikertomus on käsitelty kaupunginhallituksen kokouksessa 12.8.2024 § 169, jolloin kaupunginhallitus on antanut lausunnon toimenpiteistä, joihin vuoden 2023 arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunta on merkinnyt kaupunginhallituksen lausunnon toimenpiteistä tiedoksi 30.8.2024 § 43.

2 Strategiset ja toiminnalliset tavoitteet

Iisalmen kaupungin joulukuussa 2021 hyväksytty strategia ”Suomen ihmeellisin kaupunki” luo suuntaa kaupungin toiminnan suunnittelulle valtuustokaudella 2021–25 ja siitä eteenpäin vuoteen 2030 saakka. Kaupunkistrategian välitarkastelu ja päivittäminen toteutettiin vuonna 2024.

Iisalmen kaupungin toiminta-ajatus on: ”Huolehdimme asukkaidemme hyvinvoinnista ja vahvistamme koko seudun kilpailukykyä ja vetovoimaa.”

Iisalmen kaupungin visiona vuoteen 2030 on olla **Suomen houkuttelevin seutukaupunki**.

Tavoitetilassa Iisalmen kaupunki on kansainvälisesti tunnettu, helposti saavutettava, rohkeasti kehittyvä ja vetovoimainen seutukaupunki, joka tarjoaa loistavat asumisen ja yrittämisen olosuhteet sekä toimivat seudulliset palvelut.

Kaupungin arvoja ovat

- Toimimme rohkeasti maalla ja maailmalla
- Luomme vastuullista tulevaisuuden elinympäristöä
- Iisalmessa kaikki saavat onnistua

Strategiset teemat

Strategian toteuttamiseksi on valittu kolme kärkiteemaa:

Inspiroiva Iisalmi – Hyvinvoinnin ja osaamisen aktiivinen kehittäjä

Ihana Iisalmi – Toimivan ja turvallisen kaupunkiympäristön rakentaja

Ihmeiden Iisalmi – Vetovoimainen ja monipuolinen seutukeskus

Teemoja läpileikkaavat yhteiset tavoitteet ovat

- Kestävä kuntatalous
- Hyvinvoiva henkilöstö
- Digitalisaation hyödyntäminen

Iisalmi 2030 -kaupunkistrategia yhtenä kuvana

Kaupunkistrategian toteuttamisen keskeisimmät toimenpiteet ja tavoitteiden toteutuminen on raportoitu toimialojen toimintakertomuksessa. Strategiset ja toiminnalliset tavoitteet ovat osittain toteutuneet.

Seuraavissa kappaleissa esitetään tarkastuslautakunnan kommentit olennaisimmista poikkeamista ja havainnoista toimi-/vastuualueittain.

2.1 Kaupunginhallitus

2.1.1 Strategiset tavoitteet

Visio – Suomen houkuttelevin seutukaupunki			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Muuttoliike on saatu kääntymään ja nettomuutto on vuositasolla positiivinen	Aktiivinen vetovoimatyö	Kokonaisnettomuutto positiivinen	Kokonaisnettomuutto -5 henkeä
Iisalmen imago on positiivisessa mielessä tunnettu ja houkutteleva myös kansainvälisille osajille	Työnantaja- ja oppilaitosyhteistyö osaan työvoiman saamiseksi alueelle	Seutukaupunkien vetovoimatutkimus. Muuttohalukkuustutkimus (Taloustutkimus)	Tehdään v. 2025 Kokonaisarvosana 6,41 (aiempi 6,48)
Huolehdimme, että yrittäjien näkökulma otetaan kaupungin kehittämisessä huomioon ja yrittämisen edellytykset ovat kunnossa	Aktiivinen yhteistyö yrittäjäjärjestöjen kanssa, hankintapolitiikan kehittäminen	Yrittäjien kuntabarometri Elinkeinoelämän Keskusliiton kuntaranking	Kuntabarometrin tulos laskenut

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Kuntabarometrin tulos on laskenut: tehostamista tarvitaan.
Positiivinen huomio	Seutuyhteistyö Ylä-Savon kuntien kanssa on kehittynyt parempaan suuntaan.
Kehityskohde	Iisalmen väkiluku laski vuonna 2024 ennakkotietojen mukaan -156 asukkaalla (-194 vuonna 2023). Tarkastuslautakunta suosittaa lisätoimia pois-muuttoliikkeen pysäyttämiseksi ja tulomuuttoliikkeen lisäämiseksi.

Kestävä kuntatalous			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Asukaskohtainen lainamäärä ja vastuut ovat alle kuntien keskiarvon	Investointitaso konsernitasolla maltillinen	Lainat ja vastuut euroa/asukas on alle kuntien keskiarvon	Asukaskohtainen lainamäärä oli vuoden 2024 lopussa 4 129 euroa/asukas (kuntien KA 3 380 euroa/asukas)

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Kuntatalous toteutui suunniteltua paremmin.
Positiivinen huomio	Paikalliset yrittäjät on huomioitu palvelujen hankinnoissa. Vakaan kuntatalouden tavoitteet ovat osin toteutuneet. Vuoden 2024 vuosikate kattaa poistot 167 prosenttisesti.
Kehityskohde	Lainanottoa tulee tarkkailla. Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota siihen, että vuosikatteen tulisi kattaa poistot myös pitkällä aikavälillä.

Hyvinvoiva henkilöstö			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Henkilöstö tietää, mitä heiltä odotetaan ja työtä tehdään innostuneesti	Kehityskeskustelut. Kehityskeskustelun yhteydessä tehtävänkuvat päivitetään.	Kehityskeskustelujen toteuma 100 %.	Toteuma 96,9 %
Kehitämme työhyvinvointia aktiivisesti ja pitkäjänteisesti	Varhainen välittämien työkyvyn heikentymisen, esihenkilön työn tukeminen, tiivis yhteistyö työterveyshuollon kanssa. Työkykyjohtamisen kehittäminen ja valvonta. Osaamisen johtamisen kehittäminen.	Sairauspoissaoloja enintään 13,5 kpv/htv (koko kaupunki ilman maatalouslomittajia) ja 29 kpv/htv (maatalouslomittajat). Kevan Avain-tiedot palvelu: sairauspoissaolot verrokkikuntiin nähden keskitasoa.	11,4 kpv/htv (koko kaupunki ilman lomittajia ja työllistettyjä), 30,7 kpv/htv (lomittajat) Kevan Avain-tiedot palvelu: sairauspoissaolot ovat alle verrokkikuntien keskitason.

Hyvinvoiva henkilöstö			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Hyvinvoiva henkilöstö	Työnantajakuva parantaminen. Henkilöstön pitovoiman lisääminen.	Henkilöstökyselyn tulos: henkilöstö suosittelee Iisalmen kaupunkia työnantajana, tavoite 3,7/5. Henkilöstön vaihtuvuus (muusta syystä kuin eläköityminen) vähenee. Hakijamäärän kasvu avoimiin virkoihin ja tehtäviin.	Henkilöstö suosittelee Iisalmen kaupunkia työnantajana: 3,6 / 5. Henkilöstön vaihtuvuus (muista syistä kuin eläköityminen) on vähentynyt. Hakijamäärä avoimiin virkoihin ja tehtäviin on kasvanut: keskimäärin 6,6 hakijaa/avoin paikka (v. 2023 5,5 hakijaa/paikka).

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Positiivinen huomio	Kehityskeskustelujen kattavuus on saavuttanut hyvän tason. Keskimäärin kiinnostus avoimiin virkoihin ja tehtäviin on lisääntynyt.

2.1.2 Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan	Toteuma 31.12.
Pandemia /laaja-alainen tartuntatauti tms.	Varautumissuunnitelman ylläpito Valmiusharjoitukset	Varautumissuunnitelman päivitys on käynnissä, jatkuvan päivittämisprosessin kuvaus on aloitettu.
Tietoturva ja tietosuojariskit	Käyttövaltuuksien huolellinen ylläpito Henkilöstön perehdyttäminen tietoturva- ja suoja asioihin Pääkäyttäjien roolin vahvistaminen Päätelaitteiden huolellinen käsittely	Tietosuojariskejä määritellään ja analysoidaan tietojärjestelmäkohtaisesti. Henkilöstön perehdytystä vahvistetaan. Tekoälyn käytön linjaukset ja ohjeet on laadittu.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Tietoturva- ja tietosuojariskit ovat kasvaneet.
Positiivinen huomio	Tekoälyohjeiden laadinta hyvä.
Kehityskohde	Millä aikataululla tietosuojariskejä määritellään ja analysoidaan? Laitekannan rekisteröinnin on pysyttävä ajan tasalla.

2.1.3 Lomituspalvelut -vastuualue

Strategiset tavoitteet

Ihmeiden Iisalmi			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Olemme vetovoimainen ja palveluiltaan monipuolinen Ylä-Savon seutukeskus, kehitämme kaupungin elinvoimaa määrätietoisesti uusien asukkaiden ja yritysten saamiseksi alueelle yhteistyössä muiden seudun kuntien kanssa	Riittävän ammattitaitoinen henkilöstö	Vuosilomapäivät / yrittäjä	24,97 päivää /yrittäjä

Kestävä kuntatalous			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Panostamme osaavan työvoiman saatavuuteen yhteistyössä yritysten ja oppilaitosten kanssa kehittämällä koulutusta sekä työllisyydenhoidon ja työperäisen maahanmuuton palveluja	Rekrytoinnin onnistuminen, henkilöstön ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen	Lomitettujen päivien määrä	Lomituspäivät 56 766

Hyvinvoiva henkilöstö			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Kehitämme työhyvinvointia aktiivisesti ja pitkäjänteisesti	Esimiestyön kehittäminen, täydennyskoulutus	Riittävä henkilöstö, henkilöstökysely	Riittävä henkilöstöä ei tarpeeksi Henkilöstökyselyn tulos 4,10

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Osaavien ammattitaitoisten lomittajien määrässä on edelleen vajetta.
Positiivinen huomio	Lomatoimen henkilöstön ammattitaitoa kehitettiin ja ylläpidettiin koulutussuunnitelman mukaisilla koulutuksilla. Lomitustyön tapaturmista aiheutui 324 sairauspoissaolopäivää (1 144 pv 2023), mikä on 820 päivää vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vuosi 2024 oli lomituksessa työturvallisuuden teemavuosi ja vakuutusyhtiön vuosittaiset koulutuspäivät kohdennettiin sinne.

2.1.4 Maaseutuhallinnon yhteislautakunta

Strategiset tavoitteet

Ihmeiden Iisalmi			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Turvaamme menestymisen edellytykset	Tuemme maatalousyrittämisen aloittamista tarjoamalla asiantuntija-apua	Kolmen vuoden (2022–2024) keskiarvona maatalousyrittäjätoiminnan aloittaneita yhteistoiminta-alueella vähintään 15 kpl/vuosi	12 kpl.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Kehitystä on tapahtunut.
Positiivinen huomio	Toteutuma ollut hyvä. Tuotantomäärä on hiukan noussut.
Kehityskohde	Koulutusta tulee edelleen jatkaa myös maatalousyrittäjien osalta.

2.2 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

2.2.1 Strategiset tavoitteet

Inspiroiva Iisalmi			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Edistämme kuntalaisten hyvinvointia kannustamalla omatoimiseen liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen sekä tarjoamalla monipuoliset ja saavutettavat kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa	Arjen hyvinvointia edistävät elintavat li-sääntyvät kaikissa ikäryhmissä ja huomioi-daan kaikissa palve-luissa.	Nuorten alkoholin-käyttö ja tupakointi / tu-los on parempi kuin edellisessä kouluter-veyskyselyssä. Tuntee itsensä yksi-näiseksi / tulos on pa-rempi kuin edellisessä kouluterveyskyselyssä.	1,9 % (2023), 2,2 (2021) Käyttää alko-holia viikoittain, 8. ja 9. lk oppilaista. 12,6 % (2023), 12,0 (2021) käyttää päivit-täin jotain tupakka-tuotetta tai säh-kösavuketta 8. ja 9 lk oppilaista. 12 % (2023), 15 % (2021) tuntee itsensä yksinäiseksi 8. ja 9. lk oppilaista.
Edistämme kuntalaisten hyvinvointia kannustamalla omatoimiseen liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen sekä tarjoamalla monipuoliset ja saavutettavat kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa	Perheiden ja lasten liikkumisen edistämi-nen (hallitusohjel-massa) sekä lasten ja nuorten tasa-arvoisen kulttuuriosallistumi-sen mahdollistami-nen.	Kaikilla lapsilla ja nuo-rilla on vähintään yksi harrastus / kouluter-veyskysely. Kulttuurikasvatussuun-nitelmat käytössä.	84 % (2023), 87 % (2021) 4. ja 5. lk oppi-laista harrastaa jota-kin vähintään yhtenä päivänä viikossa. 94 % (2023), 97 % (2021) 8. ja 9. lk oppi-laista harrastaa jota-kin vähintään yhtenä päivänä viikossa. Toteutui
Huomioimme väestörakenteen muutokset ennakoivasti palve-lutarjonnan kehittämisessä eri ikätasolle ja kohderyhmille	Ikäihmisten kulttuuri- ja liikuntapalvelujen kehittäminen ja saata-vuuden parantami-nen.	Uusia toimintamalleja otettu käyttöön kirjasto- ja kulttuuripalveluissa vähintään 2 kappaletta. Ikäihmisten kulttuuri-suunnitelmat käytössä. Myytyjen seniorikorttien määrässä kasvua 5 %.	Kirjastossa yhteistyö-kokeilu PSHVA etä-ryhmätoiminnan kanssa. Ei toteutunut. Ikäih-misten kulttuuri-suunnitelmaselvitys toteutunut Toteutunut 16,9 % (1578 kpl).

Inspiroiva Iisalmi			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Teemme päätöksiä, joilla turvataan perheiden, lasten ja nuorten mahdollisuudet turvalliseen kasvuun ja hyvään oppimiseen	Koulut, päiväkodit ja muut toimitilat ovat viihtyisiä ja innostavat oppimaan.	Kouluterveyskysely Lapset ja nuoret pitävät koulunkäynnistä enemmän kuin Suomessa keskimäärin.	Toteutui osittain. Toteutui 4. ja 5. luokkalaisten ja lukion 1. ja 2. osalta. Ei toteutunut 8. ja 9 lk osalta.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Kouluterveyskyselyn tuloksissa on huolestuttavia piirteitä erityisesti harastusten osalta alakouluikäisillä.
Positiivinen huomio	Seniorikorttien määrä on lisääntynyt. Uimahallin käyttöaste on kasvanut.
Kehityskohde	Terveellisten ruokailutottumusten edistäminen sekä lasten ja nuorten mielipiteiden kuunteleminen Huumeiden käytöstä pitäisi raportoida samalla tavoin kuin alkoholin ja tupakan käytöstä.

2.2.2 Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan	Toteuma 31.12.
Kiinteistöjen heikko kunto tai viat vaikuttavat toiminnan järjestämiseen.	Säännölliset kuntotarkastukset/katselmukset. Ilmoituksen ongelmista kiinteistönhuoltojärjestelmään.	Lumilinnan päiväkodissa jouduttiin tekemään sisäilman vuoksi erilaisia järjestelyjä.
Pätevyysvaatimukset täyttävää henkilöstöä ei saada hakemaan avoimia työtehtäviä	Osallistutaan erilaisiin rekrytointitilaisuuksiin sekä markkinoidaan Iisalmen kaupunkia hyvänä asuinpaikkana ja työnantajana.	Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ei saatu kaikkiin pitkiin sijaisuuksiin kelpoista henkilöä.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Syntyneiden lasten määrä on laskenut.
Positiivinen huomio	Rakennuksia on edelleen kunnostettu.
Kehityskohde	Vakinaiset työsuhteet toisivat lisää päteviä hakijoita avoimiin virkoihin ja tehtäviin.

2.3 Tekninen lautakunta

2.3.1 Strategiset tavoitteet

Ihana Iisalmi			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Vaalimme kaupungin arvokasta historiaa ja kulttuuriympäristöämme	Kulttuuriympäristöä palvelevien kaavojen, selvitysten ja suunnitelmien edistäminen. Kulttuuriympäristötoisuuden lisääminen.	Kulttuuriympäristöä palvelevien kaavojen, selvitysten ja suunnitelmien määrä.	Toteutunut Kulttuuri-keskuksen ja kirkonmäen asemakaavan muutos, Styfin talon kaava ja Rautatieasemanseudun inventointi. Mansikkaniemen ympäristösuunnitelma ja Viheraluejärjestelmän päivittäminen eivät toteutuneet kokonaisuudessaan.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	On tehty Kulttuurikeskuksen ja kirkonmäen asemakaavan muutos.
Positiivinen huomio	On säilytetty entistä rakennuskantaa. Terve Talo- ja Kuivaketju 10 -periaatteet käytössä kaikissa merkittävissä investointihankkeissa.
Kehityskohde	Mansikkaniemen ympäristösuunnitelma ja Viheraluejärjestelmän päivittäminen on vietävä loppuun.

2.3.2 Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikuttavuus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan	Toteuma 31.12.
Olosuhteet vaikuttavat ihmisten viihtyvyyteen, terveyteen ja tuottavuuteen.	- Toimintamalli olosuhdehaittaepäilytilanteissa - Olosuhdekyselyt, kunto- ja sisäilmatutkimusten käyttö - Nopea reagointi ongelmatapauksiin	Toimintamallia on ajantasais-tettu ja se on todettu hyväksi. Sisäilmakorjauksia ja olosuhdearviointeja on jatkettu. Terve Talo - ja Kuivaketju 10 -toimintamalleja sekä rakennusterveysasiantuntijoita on

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikuttavuus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan	Toteuma 31.12.
	- Terve Talo -vaatimusten ja Kuiva- ketju 10 toimintamallin käyttö rakennushankkeissa - Rakennusterveysasiantuntijoiden käyttö rakennushankkeissa - koulutus	käytetty kaikissa merkittä- vissä rakennushankkeissa

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Positiivinen huomio	Korjausvelkaa on saatu pienennettyä sekä infrarakenteiden että toimiti- lojen osalta. Kustannusarvioissa on pysytty suunnitelmien mukaisesti.

2.4 Ylä-Savon jätehuoltolautakunta

2.4.1 Strategiset tavoitteet

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Rakennamme toimivaa, viih- tyisää ja turvallista kaupun- kiympäristöä eri käyttäjäryh- mien tarpeet huomioiden	Jätehuollon palveluta- son määrittäminen	Palvelutason määrit- tämistyötä jatketaan vuonna 2024. Aloite- taan selvitys alueke- räyspisteiden tar- peesta.	Pielaveden aluekeräys- pisteet perustetaan ke- sällä 2025. Palvelutason määrittäminen jatkuu vuonna 2025.
Rakennamme toimivaa, viih- tyisää ja turvallista kaupun- kiympäristöä eri käyttäjäryh- mien tarpeet huomioiden	Kuntien jätepoliittisen ohjelman laatiminen	Aiemmin aloitettu kuntien jätepoliitti- sen ohjelman laati- minen saatetaan lop- puun vuoden 2024 aikana.	Ohjelman laadintaa ei toteutettu vuonna 2024 henkilöstön muutosten vuoksi. Valmisteilla ollut jätepoliittinen ohjelma sisältää osittain vanhen- tunutta tietoa jätelain muutoksen ja toimialu- eella muuttuneiden jä- tehuollon kuljetusten vuoksi.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Kehityskohde	Kuntien jätepoliittisen ohjelman laatiminen on saatettava loppuun.

2.5 Ylä-Savon ympäristölautakunta

2.5.1 Strategiset tavoitteet

Digitalisaatio, tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen			
Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Toteuma 31.12.
Kehitämme palveluita ja työmenetelmiä digitaalisuuden mahdollisuudet hyödyntäen	Tietojärjestelmien hankinta	Uusien sähköisten palveluiden käyttöönotto	Paikkatieto-ohjelman päivitys on tilattu. Uusi eläinlääkintähuollon ohjelmisto on otettu käyttöön.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Positiivinen huomio	Virat on saatu täytettyä hyvin.

2.5.2 Riskit

Riskin kuvaus ja mahdollinen vaikutus	Ennakoivat toimenpiteet riskin hallintaan	Toteuma 31.12
Riistakatu 5:n sisäilmaongelmat. Sisäilmaongelmien vaikutus henkilöstön työkykyyn.	Etätyön joustava käyttö.	Etätyösopimuksissa on huomioitu sisäilmaongelmat yksilöllisesti.
Henkilöstön työhyvinvoinnin heikentyminen	Osallistava ja kuunteleva henkilöstöpolitiikka sekä työssäjaksamisen tukeminen. Säännölliset työyhteisöpalaverit. Huomioidaan työn aiheuttama psykososiaalinen kuormitus: - Työstä palautumisen mahdollistaminen. - Riittävät työterveyshuollon palvelut. - Työnohjaus. - Työturvallisuudesta huolehtiminen.	Eläinsuojeluvalvonnassa työn psykososiaalinen kuormitus on korkea. Tämän vuoksi siitä on tehty kohdennettu työpaikkaselvitys loppuvuonna 2024.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen huomio	Kohdennettu työpaikkaselvitys on tehty loppuvuonna 2024.
Positiivinen huomio	Ei merkittäviä ympäristövahinkoja.

2.6 Henkilöstö

Vuoden 2024 lopussa Iisalmen kaupungin palveluksessa oli 1 107 henkilöä, joista vakinaisia 811 henkilöä. Vakituksia virkoja ja tehtäviä täytettiin harkiten ottaen huomioon tulevaisuuden palvelutarve. Tästä syystä vakituisten määrä laski hiukan. Sen sijaan määräaikaisten määrä nousi hiukan edelliseen vuoteen verrattuna.

Vaikka henkilöstön lukumäärä pysyi samana, henkilötövuodet laskivat edellisestä vuodesta 31,5 htv. Osa-aikaisten virka- ja työsuhteiden syynä oli mm. perhe- ja opintovapaat, työkyvyttömyys ja osa-aikaeläkkeet.

Henkilöstön lukumäärä (Populus) 31.12.2024

Toimiala	Vakinai- set	Sijai- set	Määrä- aikaiset	Oppisop. suhteiset	Työllis- tetyt*	Yhteensä
Elinvoima- ja konserni- palvelut	295	5	102	2	16	420
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	397	38	109	0	0	544
Tekninen- ja ympäristö- toimiala	109	6	13	1	0	129
Iisalmen Vesi	10	1	3	0	0	14
Yhteensä 2024	811	50	227	3	16	1107
Yhteensä 2023	841	60	196	2	10	1109
Yhteensä 2022	681	67	220	1	22	991
Yhteensä 2021	710	72	174	1	25	982
Yhteensä 2020	733	49	168	1	11	962
Yhteensä 2019	751	61	159	0	34	1006

* kaupungin kautta edelleen kolmannelle sektorille sijoitetut velvoitetyöllistettävät

Vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan maksetut palkat ja palkkiot olivat 40,7 milj. euroa, eläkkeet ja muut henkilöstösivukulut huomioiden yhteensä 50,8 milj. euroa. Vastaava summa vuonna 2023 oli 51,9 milj. euroa, joten sopimuskorotuksista huolimatta henkilöstökulut ovat laskeneet 1,1 milj. euroa eli 2,1 prosenttia. Tämä johtuu pääasiassa henkilötövuosien laskusta.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Henkilöstökertomuksen mukaan väkivalta- ja uhkatilanteet ovat lisääntyneet.
Kehityskohde	Opastusta ja kouluttautumista väkivalta- ja uhkatilanteiden kohtaamiseen

3 Kaupunkikonserni

3.1 Konsernirakenne

Kaupunkikonserniin kuului vuoden 2024 lopussa kolme tytäryhteisöä, kolme kuntayhtymää ja viisi osakkuusyhteisöä. Merkittävimmät tytäryhteisöt ovat Petterinkulma Oy ja Iisalmen Teollisuuskylä Oy.

Keskeisiä yhteistyökumppaneita ja osakkuusyhteisöjä kasvatuksen ja opetuksen tehtävälueella ovat lisäksi Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä, Savonia AMK Oy ja Savon koulutuskuntayhtymä. Palvelutuotannon kannalta merkittävä osakkuusyhteisö on ICT-palveluja kaupungille tuottava Savon ICT-palvelut Oy (SICT).

IISALMEN KAUPUNKIKONSERNI		
TYTÄRYHTEISÖT	KUNTAYHTYMÄ	OSAKKUUSYHTEISÖT
PETTERINKULMA OY 100 %	YLÄ-SAVON KOULUTUS- KUNTAYHTYMÄ KONSERNI 47,7 %	YLÄ-SAVON VESI OY 43,6 %
IISALMEN TEOLLISUUSKYLÄ OY 97,8 %	SAVON KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ KONSERNI 8,1 %	YLÄ-SAVON PÄÄOMARAHASTO OY 40,5 %
KIINTEISTÖ OY IISALMEN LUMAKESKUS 100 %	POHJOIS-SAVON LIITTO 7,9 %	YLÄ-SAVON JÄTEHUOLTO OY 36 %
		SAVONIA AMK OY 22,8 %
		SAVON ICT-PALVELUT OY 37,4 %

Iisalmen kaupungin konsernirakenne 2024.

3.2 Investoinnit ja lainakantakehitys

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2024	2023
Omavaraisuusaste	52	49
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	94	96
Velat ja vastuut prosentti käyttötuloista	100	105
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	64 256	58 771
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	3 140	2 852
Konsernin lainat, €/asukas	5 032	5 217
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 €	102 958	107 498
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 €	7	7
Kunnan asukasmäärä	20 462	20 607

Omavaraisuusaste
 = $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} + \text{poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus
 = $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista
 = $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Konsernin lainakanta
 = $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Konsernin tilivuoden 2024 ylijäämäksi muodostui 5,493 M€.

3.3 Konsernitavoitteiden toteutuminen

Talous- ja toimintasuunnitelman hyväksymisen yhteydessä valtuusto vahvistaa tytäryhteisöille tavoitteet. Tilikauden aikana tytäryhteisöt raportoivat tavoitteiden toteutumisesta. Kaupungin tilinpäätöksen yhteydessä annetaan selvitys konsernin tilikauden toiminnan ja talouden toteutumisesta. Kaupungin tilinpäätös sisältää täydellisen konsernitilinpäätöksen.

Konsernitavoitteet ovat toteutuneet tilikaudella pääsääntöisesti omistajan asettamien tavoitteiden mukaisesti.

3.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Hyvinvointialueuudistuksella oli merkittävä vaikutus kaupunkikonserniin. Uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi Pohjois-Savon hyvinvointialueelle. Sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöjen vuokrasopimukset ovat sidoksissa hyvinvointialueen palveluverkkopäätöksiin ja tästä syystä kiinteistöriski on kasvanut.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöjen yhtiöittämisellä on tulevaisuudessa merkittävä vaikutus kaupunkikonserniin. Muilta osin Iisalmi-konsernissa ei ole tiedossa merkittäviä muutoksia suunnitelmakaudella ja konsernin toiminnan arvioidaan toteutuvan suunnitelman mukaan.

3.5 Liikelaitokset

Iisalmen Vesi -liikelaitos

Iisalmen Vesi -liikelaitoksen liikevaihto oli n. 6,2 M€ (v. 2023 6,4 M€) ja liikeylijäämää muodostui noin 0,28 M€ (v. 2023 0,32 M€). Vesi -liikelaitos tuloutti kaupungille peruspääoman korkona 0,05 M€ (v. 2023 0,05 M€). Liikevaihto oli 85,2 t€ suurempi kuin muutettu talousarvio. Liikeylijäämä oli 342 t€ pienempi kuin muutetussa talousarviossa. Tilikauden ylijäämä oli huomattavasti talousarviota parempi.

Tilikauden 2024 merkittävimmät investoinnit olivat jäteveden puhdistamo investointi 0,4 milj. euroa ja vesijohtoverkoston rakentaminen ja peruskorjaus 0,4 milj. euroa. Iisalmen Vesi -liikelaitokselle asetetut strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen tilinpäätöksessä on esitetty tilinpäätöskirjassa luvussa 5. Liikelaitos täytti pääosin asetetut tavoitteet.

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Iisalmen Vesi -liikelaitoksen liikevaihto ylitti talousarvion ja myös tulosta-voite ylittyi. Liikelaitos pääosin täytti asetetut tavoitteet.
Positiivinen huomio	Talousveden laatu on täyttänyt hyvin talousvedelle asetetut laatuvaatimukset ja suositukset.
Kehityskohde	Investointien suunnitelmissa ja toteutumisessa on eroa.

4 Kaupungin talous

4.1 Taloudelliset tavoitteet

Valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen on esitetty tilinpäätöksessä kohdassa 2.20.

Valtuuston asettamat tavoitteet on pääsääntöisesti saavutettu. Käyttötalouden määrärahat ovat alittuneet talousarvioon nähden yht. 4,5 milj. euroa. Myös konsernitavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Tuloslaskelman toteutumisvertailun (kaupunki, ei. sis. vesilaitosta) mukaan toteutunut toimintakate oli n. -50 M€ toteuman ollessa 91,3 %. Toimintakate oli 4,7 M€ muutettua talousarviota parempi. Toteutunut vuosikate oli n. 15,3 M€, joka ylitti muutetun talousarvion n. 5,5 M€.

4.2 Kokonaistalous

Iisalmen kaupungin taloustilanne on vakaa ja taustalla on 12 ylijäämäistä vuotta. Suurin osa taloutta ja toimintaa koskevista tavoitteista saavutettiin vuonna 2024.

Iisalmen kaupungin vuoden 2024 ylijäämä on 3,9 M€, josta kaupungin ylijäämän osuus on 4,0 M€ ja vesiliikelaitoksen osuus -0,1 M€

Asukaskohtainen lainamäärä vuonna 2024 oli 4 129 €/asukas (2023, 4 220 €/asukas).

4.2.1 Toimintatuotot

Toimintatuotot (sis. vesilaitoksen) kasvoivat 1,4 % edellisvuodesta. Toimintatuottoihin kuuluvat myös rakennusten vuokratulot, jotka kasvoivat vuonna 2023 sairaalakiinteistöjen lunastuksen myötä. Sairaalakiinteistöjen ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käytössä olevien kiinteistöjen vuokran maksaa Pohjois-Savon hyvinvointialue.

4.2.2 Toimintakulut

Toimintakulut alittuivat merkittävästi suhteessa muutettuun talousarvioon. Syitä toimintakulujen alittumiselle on useita.

Toimintakulut (sis. vesilaitos) laskivat edelliseen vuoteen verrattuna -5,0 % (4,5 milj. euroa). Henkilöstökulut laskivat -2,0 % (1,1 milj. euroa), palvelujen ostot laskivat -10,0 % (2,5 milj. euroa), aineet, tarvikkeet ja tavarat laskivat -7,6 % (0,7 milj. euroa), avustukset kasvoivat 2,2 % (0,1 milj. euroa) ja muut toimintakulut laskivat -16,4 % (0,5 milj. euroa). Esimerkiksi sähköenergian kustannukset vähenivät vuodesta 2023 1,0 milj. euroa.

4.2.3 Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot ja valtionosuudet muodostavat verorahoituksen. Verotulot koostuvat kunnallis-, yhteisö- ja kiinteistöverosta. Valtionosuuksiin kirjataan peruspalvelujen valtionosuudet, jotka sisältävät myös kuntien välisen verotulotasauksen sekä ns. muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet.

Tuloveroprosentin suuruus oli 7,90 % (2023: 7,86 %). Erilaisten vähennysten johdosta kuntien tuloveroprosentit (nimellinen veroaste) eivät vastaa todellista veroastetta kunnissa. Puhutaan efektiivisestä veroasteesta, joka on maksuunpannun kunnallisveron suhde ansiotuloihin. Vuoden 2024 efektiivinen veroaste on ennakkotiedon mukaan 5,84 % (2023: 5,75 %).

Verotuloja kertyi 43,4 milj. euroa, jossa laskua edellisvuoteen 1,5 milj. euroa (-3,4 %). Kunnan tuloveroa kertyi 32,3 milj. euroa, jossa laskua edellisvuoteen 1,1 milj. euroa. Kiinteistöveroja kertyi 6,0 milj. euroa, kasvua 0,1 milj. euroa. Yhteisöveron kertymä oli 5,1 milj. euroa, jossa laskua edellisvuoteen 0,5 milj. euroa.

Hyvinvointialueuudistuksen aiheuttamat kuntien verotulojen muutokset aiheuttivat kunnille ylimääräisiä verotulokertymiä vuonna 2023. Tämä tulee ottaa huomioon vuosien 2023–2024 verotulojen vertailussa.

Valtionosuuksia kertyi 21,4 milj. euroa, jossa laskua edellisvuoteen 1,9 milj. euroa. Hyvinvointi-alueuudistuksen rahoitusmuutoksista johtuvien sote-erien osuus peruspalvelujen valtionosuusrahoituksesta on merkittävä: peruspalvelujen valtionosuus ilman tasausta ja sote-eriä oli 4,3 milj. euroa, sote-erien osuus oli 7,5 milj. euroa.

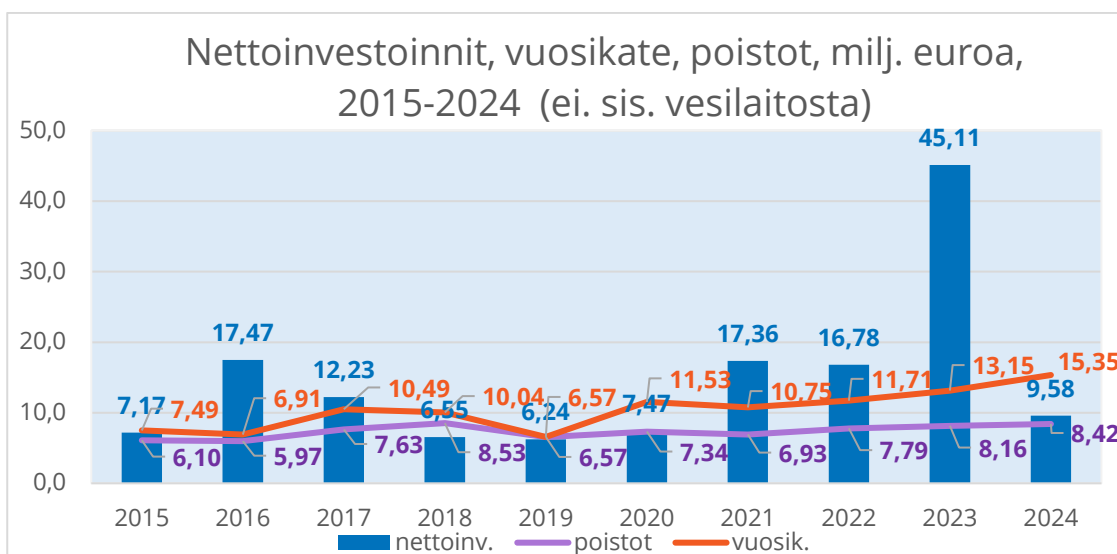
4.2.4 Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuottojen ja -kulujen nettomäärä (sis. vesilaitos) kasvoi edellisestä vuodesta 0,2 milj. euroa. Savon Energiaholding Oy:n osingot olivat 1,0 milj. euroa. Vaalijalan kuntayhtymän ylimääräisen palautus oli 0,5 milj. euroa. Osinkotuotot muodostavat 51 % rahoitustuotoista.

4.2.5 Vuosikate, poistot ja satunnaiset erät

Kaupungin säännönmukaisen toiminnan tulorahoitusta osoittavaa vuosikatetta kertyi 17,1 milj. euroa. Vuosikate parani edellisestä vuodesta 14,2 %.

Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset olivat 10,2 milj. euroa, kasvua edellisvuoteen 0,3 milj. euroa. Vuosikate kattaa poistot 167 %:sti. Tulorahoituksen katsotaan olevan riittävä, kun vuosikate on vähintään poistojen suuruinen.

4.2.6 Lainakanta (kaupunki + vesiliikelaitos)

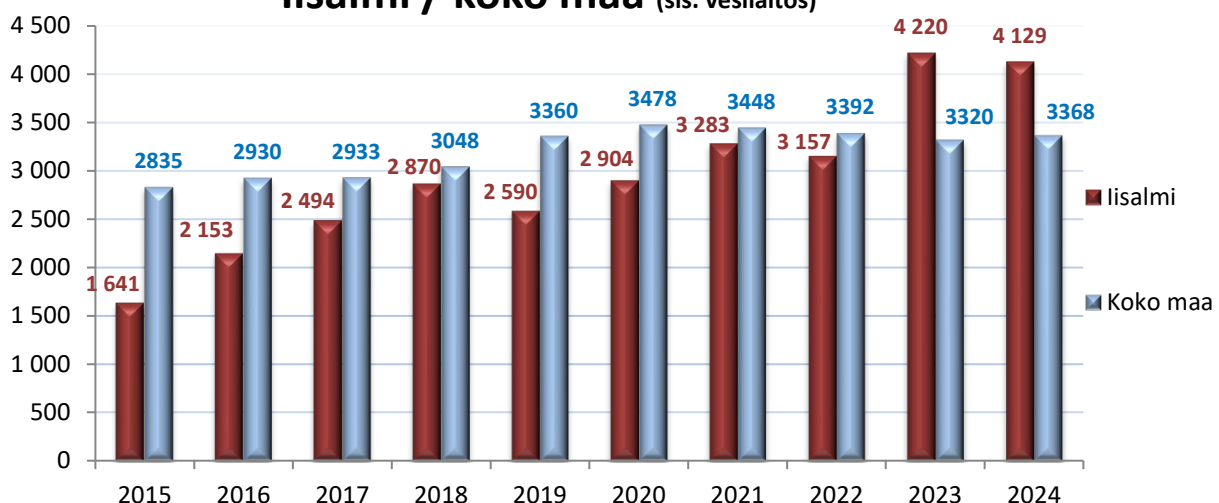
Talousarviolainaa nostettiin 1,8 milj. euroa (sis. vesiliikelaitoksen). Lyhytaikaista kuntatodistuslainaa jouduttiin ottamaan 7,0 milj. euroa vuoden lopussa maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Vanhoja lainoja maksettiin pois 11,3 milj. euroa. Lainamäärä oli vuoden 2024 lopussa 84,5 milj. euroa eli 4 129 euroa/asukas, josta peruskaupungin osuus 72,7 milj. euroa eli 3 553 euroa/asukas. Kuntien keskimääräinen asukaskohtainen lainamäärä oli kuntien 2024 tilinpäätösarvioiden mukaan 3 380 euroa/asukas.

Rahavarat kasvoivat tilikaudella 3,4 milj. euroa. Rahavarat vuoden 2024 lopussa olivat 22,2 milj. euroa sisältäen rahoitusarvopaperit.

Kuntien keskimääräinen lainamäärä tilinpäätösarvioiden mukaan vuonna 2024 oli 3 380 euroa/asukas. Lainasalkun kesikorko 31.12.2024 oli 2,19 % (2023: 1,85 %). Lainasalkun suojausaste vuoden 2024 lopussa oli 53,6 % (2023: 59,7 %). Suojausasteen laskennassa huomioidaan lainat, joiden korkositoumuksen pituus on >1 v.

Lainat €/asukas 2015 - 2024 Iisalmi / koko maa (sis. vesilaitos)

Lainat eur/asukas 2015–2024, Iisalmi/koko maa (sis. vesiliikelaitoksen).

4.2.7 Investoinnit

Investoinnit (brutto) olivat 10,9 milj. euroa, josta peruskaupungin investoinnit 9,7 milj. euroa ja vesiliikelaitoksen investoinnit 1,2 milj. euroa. Kaupungin isoista investoinneista valmistui vuonna 2024 Soinlahden koulu.

4.2.8 Muut vastuut

Kaupungin tilinpäätöksessä on ilmoitettu vastuusitoumuksina velkojen vakuudeksi annetut kiinnitykset sekä leasing- ja vuokravastuut.

Iisalmen kaupunki on antanut tytäryhteisöilleen lainoja yhteensä 1,3 milj. €, joista korottomia on Lumakeskuksen laina 1 milj. €. Vakuudettomia lainoja on taattu tytäryhteisöille yhteensä 7,2 milj. €. Kyse on ennen kuntalain 2015 voimaantuloa annetuista lainoista. Kaupungin arvion mukaan lainoihin ei sisälly merkittävää riskiä.

4.3 Tarkastuslautakunnan huomioita kaupungin taloudesta

Tarkastuslautakunnan kommentti	
Yleinen havainto	Iisalmen kaupungin taloustilanne on tällä hetkellä vakaa ja ylijäämäinen.
Positiivinen huomio	Iisalmen kaupungin taloutta on hoidettu hyvin.
Kehityskohde	Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota tulevaisuuden lainakannan hallitsemiseen.

5 Yhteenveto tilinpäätöksestä

- Tilikauden tulos muodostui 3,9 M€ ylijäämäiseksi.
- Vuoden 2024 investointitaso pienentyi edellisestä vuodesta. Soinlahden koulu ja jäähallin sosiaalitilat valmistuivat. Suurin investointihanke tulevaisuudessa on kulttuurikeskuksen peruskorjaus.
- Kaupungin lainamäärä pieneni hieman ollen vuoden 2024 lopussa 84,5 M€ eli 4 129 €/asukas (4 220 €/asukas v. 2023).
- Kaupungin asukasluku oli vuoden 2024 lopussa 20 462 asukasta. Väestö väheni 156 henkilöä.
- Ammattiosaaajien saatavuudessa alueelle on edelleen haasteita.

Yleinen havainto	- Tarkastuslautakunta toteaa yleisarvionaan, että valtuuston kaupungin toiminnoille asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena. - Suunnitellun investointitason nousun myötä kaupunki velkaantuu tulevina vuosina. - Kassan riittävyys kaupungilla 31.12.2024 oli 71 pv ja konsernissa 74 pv, jotka ovat suurempia kuin v. 2023. - Päättäjien tulee sitoutua kaupungin asettamiin arvoihin myös yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon suhteen. - Sidonnaisuusilmoitusten päivitys puuttuu yhdeksältä luottamustoi- mien haltijalta.
Positiivinen huomio	- Kahdestoista ylijäämäinen tilikausi, joka on kasvattanut menneiden vuosien ylijäämää.
Kehityskohde	- Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota elinkeinoelämän tukemiseen, elinkeinosektorin laajentamiseen ja työllisyyden tukemiseen. - Tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden toteutumista tulee mitata. - Ilmasto-ohjelman lisäksi olisi tärkeää luoda luonnon monimuotoisuus-ohjelma, jotta toiminta monimuotoisuuden suhteen olisi strategisempaa. - Iisalmen tulee tavoitella paperitonta toimintaympäristöä asettamalla konkreettiset aikataavoitteet. - Mittareiden tulee olla selkeämpiä. - Sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöjen yhtiöittämisellä on tulevaisuudessa merkittävä vaikutus kaupunkikonserniin. - Tulevissa talousarvioissa tulisi ilmetä tulevat taloudelliset sitoumukset. - Edunvalvonnasta säännöllinen raportointi. - Muuttuneen työllisyyspalvelujen tuoma etu tulee hyödyntää.

6 Allekirjoitukset

Asiakirja allekirjoitetaan sähköisesti.

Iisalmessa 13.5.2025

Iisalmen kaupungin tarkastuslautakunta

Juhani Väänänen
puheenjohtaja

Anu Roivainen
jäsen

Marjatta Ryhänen
jäsen

Ensio Tikkanen
jäsen

Ari Auvinen
varajäsen

Jimi Riihola
varajäsen

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 35 pages before this page
Dokumentet inneholder 35 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 35 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 35 sider før denne side

Detta dokument innehåller 35 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende